

**TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI**

A TÜRKÇE DERSİ BİTİRME TEZİ

“DEĞİŞİM”

**Danışman Öğretmen: Abdullah Şahin
Öğrencinin Adı: Yıldız İpek
Soyadı: Kasımcıan
Diploma Numarası: 001129-0007
Ödevin Sözcük Sayısı: 3515**

Araştırma Sorusu: Zülfi Livaneli'nin “Serenad” adlı yapıtında odak figür Maya'nın değişimi nasıl işlenmiştir?

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı Türkçe A dersi bitirme tezi kapsamında hazırladığım bu tezde Zülfi Livaneli'nin Serenad adlı yapıtında odak figürü olan Maya'nın bulunduğu koşullar doğrultusunda ve hayatına giren insanların etkisiyle yaşamındaki değişiklikler ele alınmıştır. Tezimi bu doğrultuda Maya'nın hayatına giren kişilerin onda yarattığı etkileri anlatmak üzere inceledim. İlk olarak Maya'nın gerçek anneanne ve babaannesinin kimliklerini öğrenerek hayata yeni bir sayfa açmak istediğini anlatmaktayım. Daha sonra ise iş hayatında gözlemlendiği üzere kendindeki eksiklikleri ve fazlalıkları ele almaktadır; bunu da kocası ve arkadaşı Tarık üzerinden okuyucuya yansıtmaktadır. Daha sonra aile ilişkilerinin yardımı ile beraber değişimi artar fakat sonuç olarak değişimindeki en büyük katkıyı Max ve Nadia sağlamaktadır. Onlar Maya'nın gözünü hayata karşı açmaktadır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	4
GELİŞME	5
1. Anneanne ile Babaanne figürünün rolü.....	5
2. Odak figürün iş ve mesleğinin rolü.....	8
3. Odak figürün aile ilişkileri.....	10
4. Nadia'nın rolü.....	14
SONUÇ	17
KAYNAKÇA.....	19

Giris

İnsanlar her gün birileriyle tanışır ve onlarla vakit geçirirler. Hayatımızdaki kişiler iyi ya da kötü bizi etkiler. Bizim bir parçamız olmaya başlar. Onlarla yaşadığımız her bir anı bize bir şeyler katar, bizi büyütür. Zülfü Livaneli'nin "Serenad" adlı yapıtında odak figür Maya'nın hayatına çok fazla kişi dâhil olur ve hayatını tek tek etkiler. Bu etki Maya'da da değişime sebep olur.

İlk olarak, Maya anneanne ile babaannesinin geçmişte yaşadıkları zorlukları, bu yüzden sakladıkları gerçek kimliklerini öğrenir. Bu duruma karşı sert bir tepki gösteren ağabeyi Necdet ile böylece tartışırlar ve ilişkileri daha da mesafeli olur. Öbür yandan ayrıldığı kocası ve oğlu Kerem ile arasındaki ilişkisi ise pek de iç açıcı değildir. Fakat daha sonradan Max ile tanışması, onunla beraber geçirdiği günler, ondan öğrendikleri bilgiler, anılar Maya'yı derinden etkiler. Böylece hayatına değişiklik yapmayı, yeni bembeyaz bir sayfa açmayı ister. Böylece Mayadaki değişim başlamış olur.

Gelişme

1. Anneanne ile Babaanne figürünün rolü

Zülfü Livaneli'nin 'Serenad' adlı yapıtı Maya adında bir kadının hayatını kökten değiştirecek olayları öğrenmesiyle ve bunun üzerine kendini sorgulamasıyla ilgilidir. Maya her ne kadar güçlü bir kadın gibi görünse de onun da duyguları var. Bu yüzden olaylardan etkilenen Maya hayatın ne kadar basit ama zor olduğunu anlamıştır. Bunun üzerine hayatını kökten değiştirmek istemiştir. Hayatının ilk darbesini anneanne ve babaannesinin geçmişinden almıştır. Yapıtta anneannesinin ve babaannesinin başlarından geçen olayları öğrenen Maya, dul bir kadın olarak kendi hem cinslerinin yaşadığı olayları çok ağır bulmuştur ve bundan dolayı da empati kurarak onları anlamaya çalışmıştır.

Yapıt boyunca odak figür, Maya Duran, en çok babaanesi Mari'den bahsetmiştir çünkü babaanesi ölüm döşeğindeyken en son Maya ile konuşmuştur ve bir tek ona asıl hikâyesini anlatmıştır. Maya sürekli geçmişe dönüşler yaparak ve babaannesinin ona söylediği meşhur sözü "*Bu dünyada sana kötülük yapmak isteyen insanlar çıkacak karşına, ama unutma ki iyilik yapmak isteyenlerde çıkacak.*" (Livaneli 88) tekrarlayarak onu anmıştır ve ona olan sevgisini yansıtmıştır. Ayrıca bu söz yapıtta birçok kez tekrarlanmıştır çünkü romanda Maya birçok insanla tanışmıştır; içlerinde Max gibi sevgi barındıranlar ya da sevgiden mahrum kalmış Süleyman gibileri. Babaannesinin gerçek kimliğini bu şekilde öğrenen Maya doğal olarak derinden etkilenmiştir. Babaanesi Mari aslında bir Ermeni kızıdır, daha kendisi ve kardeşleri küçükken ailesi onları komşularına bırakıp saklama gereği duymuşlardır ve kendileri ise tehcir yasası yüzünden göç etmiştir. Aile geri dönemeyince ve komşuları daha fazla göz kulak olamayacaklarını anlayınca hepsinin adlarını değiştirerek yetimhaneye

göndermişlerdir ve artık Mari değil Semahat olmuştur. Ailesinden ve kardeşlerinden bir daha haber alamayan Semahat evlenip çoluk çocuğa karışmış ve geçmişini bir daha asla anamamıştır. Bu olayda Semahat'ın ailesinden kopuşu, bir daha haber alamayışı hem de basit devlet işlerinden dolayı olması Mayanın üzülmeye sebep olmuştur. Maya da sürekli işte olduğu için oğlu ile vakit geçiremez ve bunun üzerine Maya daha dikkatli olmaya çalışır.

Maya, yapıtın sonuna kadar anneannesinin asıl kimliğini öğrenmez çünkü aile bu tarz konuları tekrardan açıp konuşma gereği duymazlar ve bu durum Maya'yı çok sinir eder çünkü Maya'ya göre 'Geçmişini bilmeyen geleceğini bilemez.' Anneanesi Maya ise Kırım Türküdür. O da daha küçük yaşta insanoğlunun zalimce ve vahşi davranışlarını görmüştür. Kırım Türkleri ise Stalin tarafından zulme uğramıştır ve bu yaşanan acıları hayatları boyunca sürdürmüşlerdir. Maya da oradaki zulme uğramış insanlar gibi intihar etmeyi ve hayatına son vermeyi düşünmüştür fakat arkasından atlayıp onu koruyan Ali Asker, Maya'yı hayata bağlamıştır ve onunla evlenmiştir. O da Semiha gibi adını Ayşe yapıp evlenip çoluk çocuğa karışmış ve geçmişini zincirlemiştir. Maya bunu öğrenmesiyle devlete sinir olmaya başlamıştır, yapılan hataların hepsini devlete yüklemiştir çünkü geçmişte nasıl insanlar sorgulanmadan ölmüşse şu an veya gelecekte de aynısının yaşanacağını düşünmüştür.

Bu iki insan tipi farklı ırklardan, dinlerden, mezheplerden ve ülkelerden gelmiş olsa da ikisinin tek bir ortak noktası vardır; ikisi de o dönemin şartlarında yaşamış ve ikisi de hayata erken yaşta atılıp hayatın gerçek yüzüyle karşılaşmıştır ve en önemlisi ikisi de kimliklerinden ötürü zulme uğramışlardır. Maya bu konuda çok titiz davranmıştır çünkü insanların din ve mezheplerine göre ayrılması globalleşen bu dünyada ona çok hayal gibi gelmektedir ve bu isyanını da şu sözleriyle ifade etmektedir: "*Dinimi soran olmayacaktı bana. Olur, da merak ederse, cevabım hazırды: Müslüman, Yahudi ve Katolik; kısacası insan.*" (Livaneli, 11) Ayşe

ve Semihat'ın başından geçen olaylar ve bu olaylar karşısında her zaman dimdik durup, başlarını hiç bir zaman eğmemeleri ve güçlü durmaları odak figür olan Maya'yı derinden etkilemiştir. Anlatıcının bu olayları anlatmasıyla aslında vurgulamak istediği çekilen acılar, üzüntüler veya perdelenen aile sırları değildir, asıl amaç devletlerin ve iktidarların masum insanlara oynadığı oyundur. Maya da Mari de daha küçücük çocukken gördükleri, devlet adamlarının tahta oturma hırslarından dolayı topluma çektirdikleridir. Sırf devlete sahip olmak için böylece ellerinde bir güç olacakları için bundan haberleri olmayan saf masum insanların hayatlarını yok etmektedirler. Maya'nın teker teker etrafındaki insanların başlarından geçen olaylarla yüzleşmesi onun değişimini etkileyen en büyük etkendir.

Bu olayların Maya'yı bu kadar derinden etkilemesinin sebebi ağabeyidir. Ağabeyinin bu olay hakkında bu kadar sert ve soğuk davranması Mayayı sınırlendirmiştir ve bu yüzden olaylara daha da sıkı sarılmıştır. Asker olan ağabeyi Necdet, romanda mesleği gereği devletine her zaman sadık ve onun hatalarına göz yumacak kadar devletine güvenmektedir. Asker olması ve üniforma giymesi gibi etkenler onun karakter analizinin yapılmasına yardımcı olmaktadır. Necdet soğukkanlı, sert ve devletine güvenen ona sahip çıkan tipik bir askerdir. Maya babaannesinin Ermeni olduğunu öğrenince ağabey ile paylaşmak ister. Böylece rahatlayacağını, ferahlayacağını düşünmüştür fakat her şey istediği gibi gerçekleşmemiştir. Bu olayı öğrenen ağabey Maya'ya direkt "*Demek ki bizim kanımızda pismiş*" (Livaneli, 95) der bunu duyan Maya küplere binmiştir çünkü hiç böyle bir şeyle karşılaşacağını ummamıştır. Maya Necdet'in böyle sabit fikirli ve düşüncesiz davranışını çok tuhaf karşılamıştır.

Yazarın oluşturduğu bakış açılarının tamamen farklı olan iki kardeşin Maya ile Necdet'in diyalogları hikâyenin gizli teması olan siyaseti alttan alttan arada bir yansıtmıştır. Örneğin Maya Kırım Türklerin ölümünden asıl sorumlu olanların Ankara Hükümeti olduğunu söylese

de ağabeyi Necdet bunun tamamen saçma olduğunu o dönemde devleti korumak için yapılması gereken her şeyin yapıldığına inanmıştır. Maya bunca yaşanan olaylarda, evet o dönemde bir savaş olduğunu bilmesi fakat her şeye rağmen yine de oradaki insanların insan; anne, baba, çocuk ve bebek olduklarının unutulmaması gerektiğini düşünmektedir. Necdet ise savaşın savaş olduğunu ve bu yüzden insanların doğal nedenlerden ötürü öldüğünü ve bu ölenler arasında bebek çocuk ayrımı yapılmaması gerektiğini düşünmektedir; “... *savaş bu. Kurunun yanında yaş da yanyor işte.*” (Livaneli, 152) Bu sözlerinden yola çıkarak Necdet’in soğuk, taş kalbi hissedilmektedir fakat bir o kadarda güçlü olduğu görülmektedir çünkü bu sözleri doğal bir şekilde hiçbir merhamet, sevgi göstermeksizin söylemek herkesin yapabileceği bir şey değildir.

2. Odak figürün iş ve mesleğinin rolü

Romanda bir diğer etken ise Maya’nın mesleğidir. Meslek seçimleri insanların kişiliklerini az da olsa gösterir. Takıldığı kişiler ve ortamlar insanların duygularını, düşüncelerini ve bakış açılarını değiştirir. Maya Duran 36 yaşındadır ve bir oğlu vardır. Duyarlı, düşünceli ve akıllı bir kadındır. İstanbul Üniversitesinde çalışmaktadır. Görevi basına dert anlatmak, rektörün konuşmalarını hazırlamak ve haberleri tekzip etmektir.

Ağabeyi Maya’yı her zaman işinden dolayı küçümsemektedir. Bir gün ağabeyine Kerem ile ilgilendiği için teşekkür etmek için komutanlığa gittiğinde orda ağabeyiyle küçük bir tartışma yaşarlar. Ağabeyi ona “*Hiçbir şey bilmiyorsunuz. Modaya uyup cahilce işler yapıyorsunuz. Hayır, sen ve arkadaşların*” (Livaneli, 145) der. Maya’nın iş hayatının ağabeyi gibi düzenli, disiplinli olmadığı için ağabeyinin onu hor görmesine ve yaptığı işlere saygı duymamasına yol açmıştır. Necdet’e göre askerlik, devleti ne pahasına olursa olsun korumak, sahip

çıkmaktan ibarettir, oysa Maya'ya göre askerlik denildiğinde adalet, eşitlik ve disiplin gibi kelimeler aklına gelmiştir. Maya özgürlüğü seven birisidir ağabeyi ise onun tam zıttıdır bu da onların karakterlerinin niye uyuşmadığının anlaşılmasına yardımcı olmuştur.

Maya Duran işinden dolayı hayatını yaşayamaz, oğlu ile ilgilenememektedir. Çok nadiren yemek yapar, ona sürekli hazır yemekler alır ve Kerem uyurken eve gelmesi bunların en belirgin özelliğidir. Üniversitede çalışması, gelenleri karşılaması ve ilgilenmesi ve ayrıca toplantılara, davetlere katılması onun geç saatlerde eve girdiği ve hatta oğlunu bile bazı günler görmediği yapıtın anlaşılır. Her ne kadar bundan rahatsız olsa da yapacak bir şeyi yoktur çünkü çalışıp Kerem'e iyi bir gelecek sunmak zorundadır. Yapıt boyunca Maya İstanbul'un kalabalığından ve gürültüsünden şikâyet eder. Bu yüzden sessiz doğa ile iç içe olan Bodrum'a taşınmayı bile düşünmüştür fakat sadece hayalden ibaret olmuştur çünkü Bodrum'un bir de gece hayatı vardı ve oğlu Kerem için bu kötü bir durumdur. Buradan Maya'nın Kerem'i ne kadar çok sevdiği, hayatında yaptığı her şeyin sebebinin oğlu olduğu görülmektedir. Hayattaki tek amacı oğlu Kerem'e iyi bir gelecek sunmak, onu korumak ve mutlu etmektir.

Yapıtın sonunda Maya, gazetede çıkan haberlerden dolayı Üniversiteden kovulur ve bunun üzerine Max'a verdiği sözü tutmak için Mimesis'in çevirisini yapmayı aklına koyar. Daha sonradan da babaannesini, anneannesini, Nadia ve Max'ı anmak için onların hikâyesini yazma kararı alır, bunu da yapıtın sonunda bu sözleriyle dile getirmektedir: *“Onların başına gelenleri anlatmaya karar verdim. Çünkü ancak hikâyesi anlatılan insanlar var oluyordu.”* (Livaneli, 481) Böylece Maya'nın bu konu hakkındaki duygu ve düşünceleri ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, bu durumun Maya'yı ne kadar derinden etkilediği okuyuculara yansıtılmaktadır.

3. Odak Figürün aile ilişkileri

Yapıtta ele alınan ve Maya'yı değişime sürükleyen bir diğer tema ise Maya'nın aile ilişkileridir. Maya kocasından ayrı olduğu için kendi ayakları üstünde bir erkeğe sığınmadan oğlu ile beraber İstanbul da yaşamaya çalışmaktadır. Ağabeyi Necdet'e gelirse zaten aralarındaki karşıt fikirler onları pekiyi bir ilişkiye sürüklememiştir. Bu yalnızlığın gücü Maya'yı daha özgüvenli ve dik başlı biri yapar. Ayrıca yapıtın sonunda görüldüğü üzere Maya hayatındaki değişimi daha kolay bir şekilde gerçekleştirir; apar topar kendi başına yurt dışına çıkar çünkü böylece kimseye bağlı olmadan kendi kararları ile yola devam eder ve hayatına çeki düzen verir.

Maya Duran yapıtta ilk olarak sekiz yıl önce boşandığı eşi Ahmet ile geçirdiği yılları anlatarak başlar. Ahmeti kumral, uzun boylu, yakışıklı sıfatlarıyla tanımlar. Yapıt boyunca Maya sürekli Ahmet'in nafaka parasını ödememesine ve hayata olan tutumundan isyan eder. Bu şikâyeti de Maya'nın Ahmet'e taviz vermeden onu sürekli ezmesinden ve çıkışmasından görülebilir. Ahmet duyarsız, ilgisiz bir baba olduğundan dolayı ne zaman Maya oğlu için yardıma ihtiyaç duysa Ahmet'i arayamaz ve bu ilişkilerindeki soğukluğun, sevgisizliğin ve saygısızlığın sonucudur. Yapıtta Ahmet'in babası politikacı ve ırkçı olarak tanımlanır, bu tanım babasının ne kadar güçlü, özgüvenli ve cesur bir adam olduğunun kanıtıdır. Babasının böyle olması Ahmet'i pasif, güçsüz, sessiz ve kişiliksiz biri yapar ve sonuç olarak Ahmet'in hayata olan tutumunu, bakış açısını, Maya ve oğlu ile olan ilişkisini tamamen etkiler. Öbür yandan Maya yapıtta arada bir Ahmet ile yaşadıklarını dile getirir: "*Ahmet'le İspanyadaki tatilimizde, bir sefer garson böyle bir işlem yapmıştı da oradan biliyorum.*" (Livaneli, 133). Bu olayların aklına gelmesi ve Ahmet'i anması Maya'nın içinde hâlâ Ahmet'e karşı en azından saygı barındırdığının simgesidir. Fakat Ahmet'in çocukça ve basit davranışları bu

saygıyı yok etmektedir. Örneğin; Maya ile Max gazeteye çıktıklarında Ahmet Maya'yı arıyıp ona *“sen ne yaptığını sanıyorsun, hiç mi utanmıyorsun, bir de anne olacaksın”* (Livaneli, 357) gibi ağır cümleleriyle çıkışır. Oysa Maya'yı iyi tanınması ve baba olması onun daha duyarlı ve düşünceli olmasını gerektirir. Neyse ki olayın sonunda kendisinin Maya hakkında *“O, iyi bir anne, güvenilir bir insandır. İlkeli, değerlerine bağlı, sorumluluklarının bilincinde bir kadındır.”* (Livaneli, 386) demesi yaptığından dolayı pişman olduğunu gösterir. Zaten Ahmet'in evde olmayışı, Maya'nın erkeksiz bir şekilde hayatta yaşama çabası onu güçlendirir çünkü hayatlarında erkek olmayan kadınların genellikle güçsüz olduklarından, onların başına gelen tecavüz ve erken yaşta evlendirme gibi olaylardan yakınmaktadır. Bu yüzden bunu bir zayıflık, acizlik ve ümitsizlik gibi görmektedir. Yapıt boyunca her zaman dik başlı ve dediğim dedik görünmektedir. Bunu da şu sözleriyle ifade eder:

“Bu arada bütün yasal haklara rağmen pek çok kadının hala dayak yediği, kadın sığınma evlerinin dolup taşıdığı, doğuda genç kızların aile meclisi kararıyla idam edildiği gerçeklerini saklayacaktım elbette.” (Livaneli, 17)

Yapıtın sonunda Maya'nın oğlunu babasına bırakarak Amerika'ya gitmesi Ahmet ile oğlu Kerem'in bağlarının güçlenmesine sebep olur. Ayrıca Ahmet'e hiç güvenmediği halde oğlunu ona bırakması Maya'nın değiştiğinin kesin kanıtıdır. Zaten kendisi de bunun farkındaydı ve bunu da şu sözleriyle dile getirdi *“İçimden yeni bir kadın çıkıyor ve dünyaya kafa tutuyordu.”* (Livaneli, 398) Yapıtın başından sonuna doğru yazarın seçtiği ve Maya figürünün kullandığı kelimelerdeki farklılıklar bile onun değişimini çok iyi yansıtmaktadır burada da görüldüğü üzere.

Diğer yandan Maya'yı etkileyen bir diğer erkek figür ise 'boy friend' Tarıktır. Tarık o dönemin tipik zengin, havalı ve yakışıklı erkeklerindendir. Maya'nın hem iyi hem de kötü gününde yanındadır. Ne zaman eğlenmek istese Tarıklayken bir yandan gazetede kendisiyle ilgili düzmece bir haberi çıkmışken ona yardım eden, onu dinleyen tek kişidir. Tarık tanınmış bir adam olduğu için nüfuzunu kullanarak Maya hakkında yazılanların yalan haber olduğunu yazdırır ve böylece Maya'nın toplum içindeki saygınlığını geri kazandırır. Maya her ne kadar gazetecileri çağırıp onlara dertlerini anlatmış olsa da bir işe yaramamıştır hatta daha da yalan haberleri arttırarak Maya'nın toplumdaki yerini yok etmişlerdir. Bu, kadınların toplum içinde nasıl hiçe sayıldığını, kendileri yerine devreye erkek girince ve güçlerini kullanınca karşıdakilerin korkup olayı düzeltmeleri, tamamen kadın-erkek eşitsizliğin göstergesidir. Odak figür yapıt boyunca bu duruma isyan eder ve bunu şu sözleriyle ifade eder: *"Ama bu adet herhalde en son Türkiye'ye gelecekti. Çünkü kadınlar ne kadar güçlenirse güçlensin burası 'erkek' bir ülkeydi."* (Livaneli, 19) Diğer taraftan Maya bütün birikimlerini yatırım amaçlı Tarık'a vererek ona ne kadar güvendiğini gösterir. Bir yandan da hayatında ihtiyaç duyduğunu zannettiği yardımsever ve güçlü erkek figürünü Tarık'ta bulur. Burdan yola çıkarak romanda Tarık'ın rolünün Maya'nın o zor dönemlerinden daha rahat atlatmasına yardımcı olmasıdır. Maya'nın hayatında Tarık'ın yer alması onun erkeklere karşı bakış açısını geliştirmesine ve buna bağlı değiştirmesine neden olur.

Maya'nın oğlu Kerem ile ilişkisi ise pek de iyi sayılmaz. Kerem sürekli bilgisayar başında oturan annesiyle pek bir iletişim içinde olmayan bir çocuktur. Yapıtta en çok değişim gören ilişki anne oğulun ilişkisidir çünkü romandan çıkardığımız üzere Max'ın gelmesiyle Maya ve Kerem arasında ilgi ve en önemlisi iletişim olmaya başlar. Maya Kerem'in Max'ı araştırmasını istemesi üzerine aileye heyecan ve aksiyon gelmeye başlar bu da erkek çocuğu olan Kerem'i aşırı meraklandırır. Bilgisayarı saçma sapan işlerde kullanmak yerine daha

bilgili ve gerekli işlerde kullanması ise Maya'yı daha da mutlu eder. Evde bir baba figürünün eksikliği Kerem'in davranışlarından kesinlikle hissedilmektedir çünkü Kerem oldukça güçsüz, kendinden emin olmayan bir kişidir. Mesela Maya'nın Kerem'in odasında bulduğu muştanın hesabını sorması üzerine Kerem'in 'Okuldaki çocuklarla başa çıkmak için' demesi bunun en belirgin kanıtıdır. Kerem pasifliği dışarı vurduğundan dolayı annesiyle olan iletişimi zedelenir. Hayatlarına katılan heyecan ile beraber Keremin okulda havalı olması onun dışa dönüklüğünü ortaya çıkarır ve hatta anne oğulun iletişimini canlandırır;

"Hayır diyorum tabii. O adam büyük ajan. Annem de onu takip ediyor... Havam bin beş yüz./ Çok iyi ortak! Harikasin." (Livaneli, 441)

Son olarak Max'ın Kerem'e verdiği mektup ve keman ise Kerem'in hayatında aradığı güven ve desteği simgeler. Bunu da Mayanın sözlerinden çıkarılır:

"Ayrıca Max'ın mektubu ona, benim ve babasının ne yaparsak yapalım sağlayamayacağımız bir özgüven kazandırdı. O mektubu ve hediye aldığından beri hareketleri, bakışları değişti." (Livaneli, 471)

Maya'nın annesi ile babasının ele alınırsa eğer, Necdet'in yanı sıra onların ne kadar düşünceli, olgun, kibar, akıllı ve duyarlı oldukları anlaşılır çünkü Maya'nın gazetede haberi çıkınca onu yargılamayı düşünmeden sadece kızlarının halini hatrını sormak ve ona moral vermek gibi gereksinimler duyarlar. Ailesinin ona verdiği umut, yardım ve destek Maya'nın daha dirençli ve güçlü olması içindir. Burada aile kavramının önemi çok iyi yansıtılır çünkü yapıtta anneanne ile babaanne ailelerini kaybeder bu yüzden Maya için ailenin önemi daha da artar ve kendi ailesinin bir an olsun onu yalnız bırakmaması ve her zaman destek olması onu daha çok özverili biri yapmıştır.

Sonuç olarak yapıtın başında Maya'nın herkesle zedelenmiş ve ayrık ilişkileri bulunmaktaydı fakat yapıtın sonunda kendisinin değişimiyle beraber herkesle olan iletişimine ve ilişkisine çeki düzen verir. Bu da onun hayatını daha da güzelleştirir.

4. Nadia'nın Rolü

Yazarın romanda en çok vurguladığı kişi Nadia ve Profesör Max'tır ve Maya'nın değişimine de en büyük katkıyı sağlayanlardır. Onların yapıtaki işlevi Maya'nın anneanne ile babaannesinde olduğu gibi kendi yaşamlarıyla Maya'yı etkilemektir fakat ayrıca bir de aşk devreye girmektedir. Her ne kadar siyaset vurgulansa da burada ayrıca aşk vardır; bir kadın olarak zaten devreye aşk girince duygusal yönler ağır basar bu da değişimi hızlandırır. Romanda çekilen acıların, umutların ve hüznlerin yaşanmışlıkları bulunmaktadır. Nadia'nın da anneanne ve babaanne gibi o dönemde küçük düşmesi, hayatının elinden alınması hem de bunun bir diktatör yüzünden olması Maya'yı deli eder.

Nadia Maya'nın hayatını en çok etkileyen üçüncü kadındır. Yahudi olan Nadia Hitler'in o dönem hüküm sürdüğü Almanya'da Max'ın okulunda öğrencidir. Zaman geçtikçe Max ile Nadia birbirlerine delicisine âşık olmuşlardır. Bu aşkı da Max'ın Nadia için 'serenad' besteleme kararı en iyi şekilde simgelemektedir. Daha sonra evlenen çift zor bir sürece imza atar. Sırasıyla şehirden şehire göç ederler. Nadia sürekli bu şehirlerde kendini yabancı hisseder. Her şeyin sona ermesini, ne olcaksa olmasını ister fakat olacıklardan sonra kocasının üzülmelerini, bir daha onu görememe korkusu bu düşüncelerine engel olur, yapmak istediklerine alıkoyar. En sonunda İstanbul'a gitme kararı alan çift hazırlanıp bir trene biner fakat daha sonra Nadia yakalanır. İstanbul'a yalnız varan Max Nadia'yı bulmayı kafaya koyar ve onu asla unutmaz. Sürekli birilerinden yardım alarak en sonunda Max Nadia'yı bir

Romanya kampında izini bulur ve Nadia'yı Yahudilerin kaçmasını sağlayan 'Struma' adında bir gemiye bindirir. İlanlarda lüks bir gemi olarak tanıtılan gemi aslında yıkık döküktür ve buna rağmen pahalı bir gemidir çünkü insanların tek umududur. Burdan o dönemdeki Yahudilerin ne kadar çaresiz ve umutsuz olduklarını, öbür yandan bunu sahtekârlığa kullanan insanların pislikleri ve duyarsızlıkları görülmektedir. İstanbul'a varan gemi insanları indiremez çünkü hükümet buna engel olur. Bir kaç gün sonra motorsuz ve çıpasız gemi Karadeniz'e yollanır. Bunun üzerine Max peşlerinden gider, hemen bir balıkçı motoruna atlayarak gemiye doğru hareket etmeye başlar fakat bir kaç dakika geçmeden gemi patlar ve etrafa insanların parçaları yayılır ve Max'ın gözleri önünde Struma gemisi yavaş yavaş Max'ın umutlarını, yaşama sevincini ve aşkını alarak batar. Buradan yola çıkarak, o dönemin şartlarında aşkın her zorluğu aşmadığı görülmektedir. Max her ne kadar çabalamış olsa da devlet 'in gücü Max 'ı ezmiştir. Onu, Nadia'yı Maya ve Mari gibi öldürmüştür.

Nadia da romanda Mari ve Ayşe gibi hayata bir sıfır başlamaktadır. Kendisi sırf Yahudi olduğu için elinden ilk önce ailesi sonra yaşama hakkı sonra karnındaki çocuk en sonunda da âşık olduğu adam, Max'ı, alınır. Yapıtın başında erkek ile kadın arasında çok fark olduğu, kadının zayıf erkeğin güçlü olduğu vurgulanır ama bu üç kadının hayatlarına, çektiği acılara bakılırsa asıl güçlülerin kim olduğu çok iyi görülmektedir. Onların gücünü gören Maya ise kendini toparlamayı, onlar gibi olmayı ister ve bu yüzden kendini değiştirmeye karar verir. Bunu anneannesinin, babaannesinin, Nadia'nın ve kendisinin resmini alarak onları birleştirmesinden anlaşılır. Şu an yaşadığı hayatta o kadar dert edinmemesi gerektiğini bu yüzden şu kısacık hayatın tadını çıkartmasını ve haline şükretmesi gerektiğini anlar. Yapıtın başında her şeyden şikâyet eden, somurtan Maya gider yerine kötü olaylarda bile mutlu olmayı çabalayan Maya gelir.

Romanda, yazar aslında devletlerin insanlara çektiği acıları gözler önüne serer fakat romanın ortasında buna 60 yıl süren aşkı katarak yapıtı daha samimi, seviyeli, heyecan dolu yapar. Öleceğini öğrenen Max yıllar sonra son kez de olsa sevgilisi, biricik aşkının yanına gitmekte ve ona bestelediği ‘Serenad’ı çalmaktadır. Burdan birbirlerini ne kadar inanılmaz derecede sevdikleri görülür. Maya’ya göre bu aşk hayal gibidir çünkü ona göre her erkek Ahmet gibidir fakat Max’ı tanınması ile öyle olmadığını, kendisinin yanıldığını görür. Bundan dolayı Ahmet’e bir şans verir ve ona yapıtın sonunda hem kendi hayatı için hem de biricik oğlu için daha saygılı ve sevgili konuşur.

Max Maya’nın hayatına girmesi ile onun hayatına heyecan ve renk katar. İlk olarak oğlu Kerem ile ilişkileri düzelir. Daha sonra Ahmet’i anlamaya çalışır, onun bilerek kötü bir şey yapmadığını anlar, Tarık’a ihtiyacı olmadığına aslında gerçek Maya’nın kendi ayaklarının üstünde yaşayabileceğini görür. En önemlisi de hayata sergilediği tutumu, hayata olan bakışı değişir. Yapıtın sonunda artık tamamen kendinden emin, düşünceli, keskin, güçlü ve farklı bir Maya vardır. Kendisinin düşünceleri değişmiş, onları dile getirme tarzı bile farklılaşmıştır. Bunu da 21. bölümde Maya ile Necdet’in ettikleri seviyeli tartışmadan çıkarılır:

“...Türk devleti bu insanları ölüme terk etti. Kapalı vagonlar içindeki ölüm feryatlarını kulak tıkadı. İntiharlarını ve sonra sınırda kurşuna dizilmelerini seyretti. Peki, kendi kanından ve canından olan insanlara niye bunu yaptı abi? Bir açıklaman var mı? ‘Dönemin şartları...’ falan diye bir şeyler geveledi ama belli ki sarsılmıştı.”(Livaneli, 435)

Maya bu acıların ve dertlerin tek suçlusunun devletler olduğuna inanıyor ve bu yüzden birinin buna dur demesi gerektiğini düşünüyor fakat kendi öz ağabeyi bile ona katılmıyorken ve karşı çıkıyorken kendisi ne yapabilirdi tek başına? İşte bu durum onu çok sinirlendirmektedir.

Sonuç

Hayatımıza gelen her bir insan bizi etkiler. Onlarla yaşadıklarımız, onlardan öğrendiklerimiz bizi değişime sürükler.

Serenad adlı yapıtta odak figür Maya edindiği gizli bilgiler ve hayatına aldığı kişiler yüzünden hayatını değiştirmeye, yeni bir sayfa açmaya karar verir. Bekâr bir kadın olan Maya'nın anneannesinin, babaannesinin ve Nadia'nın bu kadar zorluklara karşı hiç yılmadan başları dik bir şekilde hayata kafa tutmaları onu derinden etkilemiştir. Şükretmesi gerektiğine, hayata daha güzel başlaması gerektiğine inanmıştır ve bu yüzden hayatına değiştirmeye karar verir.

Anneanne ile babaannesinde gördüğü zorluklar Maya'yı daha dik ve kendinden emin biri yapar. Yapıtın başında sessiz olan Maya yapıtın sonuna doğru çevresindekileri sorgular, onların haksız olduğu noktaları direk hiç düşünmeden söylemektedir. Hatta böyle olması, onun bir nebze işten kovulmasına sebep olmaktadır. Bu durum karşısında eski Maya olsa korkar, endişelenir ve ne yapacağını düşünürdü; oysa yeni Maya'nın umurunda bile olmamıştır. Kendine yeni olanaklar sağlamış ve bunların peşinden gitmeye karar vermiştir. Ailesi ile olan ilişkileri her zaman aynı kalmıştır yapıtta çünkü Maya'nın anne ile babası her durum karşısında Maya'yı yalnız bırakmamışlardır ve ağabeyi Necdet'in tersine ona her zaman destek olmuşlardır. Nadia ise Maya için artık dönüt noktasıdır çünkü onun hikâyesini öğrenmesiyle değişim süreci hızlanır.

Küçük bir neden bile bir insanın hayatındaki değişimine neden olabilir çünkü insanoğlu çevresindekilere önem veren ve dikkate alandır. Bu yüzden Maya'nın hiç beklemediği bir

anda ve beklemediği kişi olan Max'ın hayatına girmesi ile beraber anne-oğul ilişkisi, eski eşi ile ilişkisi iyileşmeye başlar ve birden kendini bambaşka bir hayatın içinde bulur.

Kaynakça

Livaneli, Zülfü, Serenad. 1. Baskı, İstanbul. Doğan Kitap, Mart 2011